

Skót tánc típusok

A Skóciában táncolt tradicionális táncok négy nagy kategóriába sorolhatók:

- a Highland táncok többségében szólótáncok, bonyolult lépésekkel;
- az úgynevezett Ceilidh táncok többségében igen egyszerű táncok, speciális lépés nem tartozik hozzájuk;
- a skót step táncok szintén szólótáncok, és mostanában kezdenek újra előtérbe kerülni;
- léteznek még az úgynevezett "Scottish Country Dances", melyekről most részletesebben lesz szó.

A skót táncok (Scottish Country Dance) többségében úgynevezett szet-táncok. Egy szet 4 (ritkábban 3, 5 vagy 6) párosból áll; a párok elhelyezkedhetnek egymás mellett két sorban, a fiúk az egyik, a lányok a másik sorban, mindenki a saját párjával szemben (úgynevezett "longwise set"); egy négyzet négy oldalán ("square set"); illetve egy egyenlő oldalú háromszög oldalain ("triangular set"). A leggyakrabban a "longwise set" formátumot használják, ekkor a zenekarhoz vagy annak képzeletbeli helyéhez (pl. Cd-lejátszóhoz) legközelebb álló pár az 1. páros.

A táncok általában 32 (esetleg 40, 48, vagy 64) ütemből állnak, ez alatt az 1. helyen álló páros eltáncolja a többiek közreműködésével az adott figurák sorozatát. A figurák 2, 4 vagy 8 ütem hosszúak. Minden páros egyszer vagy kétszer táncol első párosként, így egy teljes tánc 4x vagy 8x32 (stb.) ütemből fog állni. A kíséretül szolgáló dallamok szintén 32 ütemből állnak.

A legáltalánosabb felépítés szerint a reel és jig dallamoknak van egy A és egy B része, melyek egyenként 8 ütem hosszúságúak. Ezek mindegyike kétszer ismétlődik, így alakul ki az AABB vagy ritkábban az ABAB felépítés. A strathspey-k többnyire 16 ütemesek, így a 32 ütemes hosszúság a dallam kétszeri ismétlésével érhető el.

Egy tánc kíséretül a zenekar vagy a zongorista általában nem ugyanazt a 32 ütemes dallamot játssza el négyszer vagy nyolcszor, hanem több, általában 4-5, hangzásban összeillő darabot kombinálnak egymással. Jellemző az, hogy az elsőként játszott zene, ami gyakran az adott tánc névadója is (ill. fordítva) visszatér a ciklus végén, mintegy keretet alkotva.

A zenék alapján három táncfajtát különböztethetünk meg, ezek közül a [reel](#) és a [jig](#) gyors táncok, míg a [strathspey](#) egy sokkal lassabb, ünnepélyesebb tánc. A két gyors táncnál ugyanazt a három lépést ("skip change of step", "slip step", "pas de basque") használják, különbséget az eltérő zenék adják meg.

A reelek az elképzelések szerint egy 16. századi ír tánc (The Hey) zenéjéből alakultak ki, de Írországon kívül máshol is népszerűvé váltak. Rendkívül kedveltek voltak Skóciában, Észak-nyugat Angliában, és a bevándorlók közvetítésével eljutottak Quebecbe is. Általában 4/4-es vagy 2/4-es üteműek, az ütemen belül általában az első és/vagy a harmadik negyed hangsúlyos.

A jig szintén nagyon népszerű mind Írország, mind Skócia népzenejében, bár előbbi helyen a csak második a "rangsorban" a reelek után. Eredete azonban inkább a németajkú országok tánc kultúrájához köthető. A skót táncok kíséretül szinte mindig a 6/8-os (double) vagy 12/8-os (single) jigegek szolgálnak, de léteznek ezeken kívül 9/8-os ütemű jigegek is. Ez utóbbiakat slip jigegeknek nevezik és viszonylag ritkák a skót népzeneben, de egy-két ceilidh-tánc, például a közkedvelt "Strip the Willow" kísérő zenéi.

A strathspey egyedi skót tánc, illetve dallam, nevét Skócia egyik tájáról, a Spey folyó völgyéről kapta (strath=völgy), mivel a hagyományok szerint itt jött létre. Két lépést használnak általánosan, ezek a "strathspey travellig step" és a "common schottische" vagy "strathspey setting step". Maga a dallam lassú, 2/2-es vagy 4/4-es ütemű; egyedi jellegét a pontozott nyolcadok sokasága adja.

Ritkán, de előfordulnak hornpipe-ok, keringő- és menüet-dallamok is a skót táncok repertoárjában. A hornpipe-ok üteme 4/4-es vagy 2/4-es, és szintén jellemzőek rájuk a pontozott ritmusok a strathspey-hez hasonlóan, de azzal ellentétben gyorsak. Ha azonban a skót táncok mellé játsszák őket, inkább a reelek stílusát követik, és a pontozott ritmusok elmaradnak.

Jellemző tánc típus még az úgynevezett "medley". Ez egy lassú (strathspey) és egy gyors (reel vagy jig) részből áll. A hosszabb táncoknál (pl. 64 ütem strathspey + 64 ütem reel/jig) a lassú és a gyors rész koreográfiája ugyanaz, a rövidebb egységekből állóknál (pl. 8x (16 ütem strathspey + 16 ütem jig/reel)) a koreográfia általában különbözik.

A skót tánc története

A skót tánc, vagy ahogy világszerte ismert, a "Scottish Country Dancing", mely több évszázados múltra tekint vissza, sokféle hagyományt magába olvasztva fejlődött ki. A 17. századi Angliában I. Erzsébet udvarában divatba jöttek a vidék táncjai, az úgynevezett "Country Dance"-k, melyeket gyakran skót illetve ír dallamokra táncoltak. Az elnevezés egyesek szerint a "Contredanse" kifejezésből származik, mely azokat a táncokat jelölte, ahol a táncpartnerek egymással szemben helyezkedtek el.

Később a "Country Dancing" egyre népszerűbb lett, nemcsak Angliában, hanem a többi nyugat-európai országban is, elsősorban a királyi udvarokban és a nemesség körében. Ebben az időszakban több táncgyűjtemény is kiadásra került, melyek útmutatót nyújtottak a különböző táncokhoz, illetve tartalmazták a táncokhoz tartozó zenéket is. Ezek közül talán a leghíresebb az 1651-es kiadású John Playford Gyűjtemény, mely egyben az első ilyen jellegű kiadvány is.

Skóciában ez a táncfajta csak a 18. századtól vált igazán népszerűvé, ekkorra tehető az első skóciai "Assembly Room"-ok (tulajdonképpen báltermek) megépülése. Edinburghban az első nyilvános "Assembly"-t 1723-ban rendezték meg, mely már inkább a tehetős városi polgárság mulatsága volt, mint a nemességé. Ekkor a "Country Dance"-ek még nem rendelkeztek skót jellegzetességekkel, inkább a zenék alapján kapták a "skót" jelzést.

A 18. századi Skóciában az úgynevezett "Reel"-ek is közkedveltek voltak, elsősorban vidéken. Ezek 3- illetve 4-emberes nyolcasokból álltak, melyek közé egyéni üdvözlő lépések ékelődtek be. Ezen táncok hagyományai lassan beépültek a "Country Dance"-k repertoárjába, egyedi, skót jellegzetességeket kölcsönözve nekik.

A legjelentősebb hozzájárulás a "Country Dance"-khez azonban mégis a strathspey, ez a jellegzetes, pontozott ritmusú, lassú zene volt, mely a 18. sz. közepe táján bukkant fel Skóciában. Itt érdemes megemlíteni Niel Gow nevét, aki a korszak talán leghíresebb hegedűse és dalszerzője volt, és akinek számtalan, máig népszerű strathspey dallam köszönhető.

A napóleoni háborúk után Európában új táncok jöttek divatba, a keringők és a Quadrille-ok, és míg ezek a legtöbb országban kiszorították a báltermekből a "Country Dance"-eket, Skóciában utóbbiak továbbra is népszerűek maradtak. Sőt, az itteniek a számukra szimpatikus elemeket beépítették a skót táncok repertoárjába, pl. az úgynevezett "Square set" formátum (4 páros - egy négyzet egy-egy oldalán, a négyzet belseje felé nézve) innen eredeztethető.

A "Country Dance" népszerűsége Skóciában egészen az I. világháború végéig töretlen volt, bár az ismert táncok száma jelentősen lecsökkent, de néhány kedveltebb tánc mindig megtalálható volt a bálók, táncmultságok programján. A háború után azonban fokozatosan hanyatlásnak indult ez a táncforma, köszönhetően a ragtime zenékre kitalált új táncok divatjának.

Ezt érzékelve, néhány elszánt ember munkához látott (itt mindenekelőtt Miss Jean Milligan és Mrs Ysobel Stewart nevét kell megemlíteni), hogy ne merüljön feledésbe a nagy múltra visszatekintő skót tánc hagyomány. Összefogásuknak köszönhetően 1923-ban megalakult a Scottish Country Dance Society (később [Royal Scottish Country Dance Society](#)), melynek célja az volt, hogy megőrizze és gyakorolja a "Country Dance"-t, olyan formában, ahogy ezt Skóciában táncolják.

Munkájuk eredményeként a skót táncok ma már nemcsak Skóciában, hanem világszerte népszerűek Amerikától Új Zélandon át Japánig.

Nézz be ezen helyekre az interneten:

www.bstkt.hu – Budapest Skót Tánc Klub

www.rscds.org – Royal Scottish Country Dance Society